

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3132

Vragen van de leden **Van Oosten** en **Wiersma** (beiden VVD) aan de Ministers voor Rechtsbescherming en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *het bericht van RTL Nieuws dat tientallen criminelen een uitkering ontvangen ondanks een openstaande celstraf* (ingezonden 16 augustus 2018).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming), mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ontvangen 7 september 2018).

Vraag 1

Wat vindt u van het bericht dat tientallen criminelen een uitkering ontvangen ondanks een openstaande celstraf?¹ Komt dit inderdaad voor en kloppen die aantallen?

Antwoord 1

Het is niet te rechtvaardigen dat veroordeelden een uitkering ontvangen. Dat druist in tegen ieders gevoel voor rechtvaardigheid. In de sociale zekerheidswetten is al langer geregeld dat wanneer iemand een vrijheidsstraf opgelegd krijgt en vervolgens in detentie verblijft, zijn of haar uitkering wordt beëindigd. Sinds 2011 geldt er ook een wettelijke regeling die het mogelijk maakt om de uitkering van een voortvluchtige veroordeelde in te trekken of te weigeren. Uit onder meer onderzoek van het CBS blijkt dat deze maatregel ook feitelijk wordt toegepast.² Zo zijn in 2016 en 2017 in totaal door uitkerende instanties 837 uitkeringen ingetrokken van personen, die zich onttrekken aan hun vrijheidsstraf. Dit betreft onder meer arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en AOW-uitkeringen.

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft echter in een aantal gevallen geoordeeld dat er onvoldoende gronden zijn om een uitkering in te trekken. De CRvB oordeelt dat zowel opname in het opsporingsregister als het niet thuis aantreffen van een veroordeelde door de politie, een onvoldoende kenbare poging is om te laten weten dat betrokkene gezocht wordt vanwege een openstaande vrijheidsstraf. Om die reden houdt de intrekking van de uitkering niet in alle gevallen stand. In 2017 ging het bij UWV om 26 uitkeringen en bij de Sociale Verzekeringsbank om 4.

¹ www.rtlnieuws.nl, 16 augustus 2018

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/21/spoorloos-veroordeelden-haalbaarheidsstudie-1998-2017>

Vraag 2

Deelt u de mening dat het niet zo kan zijn dat iemand die zich onttrekt aan een veroordeling door de Staat van diezelfde Staat een uitkering ontvangt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Ja, ik deel de mening dat het niet zo kan zijn dat iemand die zich onttrekt aan een veroordeling door de Staat van diezelfde Staat een uitkering ontvangt. Daarom vind ik het belangrijk zo optimaal mogelijk uitvoering te geven aan de wettelijke regeling (sinds 2011), die het mogelijk maakt de uitkering te beëindigen van personen die zich onttrekken aan een vrijheidsstraf.

Vraag 3

In hoeverre wordt informatie binnen de overheid over openstaande celstraffen gedeeld dan wel is dit inzichtelijk? Wordt deze informatie standaard geverifieerd? Welke overheden spelen hierbij een rol? Hoe wordt dit vraagstuk tussen de diverse overheidsdiensten gecoördineerd? Wat is uw rol daarbij? Welke verbeteringen acht u noodzakelijk mede gelet op de onderhavige berichtgeving? Kortom, welke actie mogen we van u verwachten zodat betrokkenen de opgelegde straf niet langer ontlopen en bovendien niet onterecht een uitkering ontvangen?

Antwoord 3

Het CJIB levert periodiek een overzicht aan de uitkeringsinstanties ten aanzien van de veroordeelden die een openstaande vrijheidsstraf hebben en zich daaraan onttrekken.

De uitkeringsinstanties matchen dit overzicht met hun bestanden van uitkeringsgerechtigden. Op basis daarvan worden uitkeringen van voortvluchtigen beëindigd. Door de samenwerking tussen overheidsdiensten (CJIB en UWV, maar ook met de SVB en de gemeenten) kunnen uitkeringen in die gevallen daadwerkelijk stop worden gezet of geweigerd. Daarmee wordt het in beginsel onmogelijk gemaakt voor voortvluchtige veroordeelden om hun uitkering te behouden of om een nieuwe uitkering aan te vragen.

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) heeft echter in een aantal gevallen geoordeeld dat er onvoldoende gronden zijn om een uitkering in te trekken. De CRvB oordeelt dat zowel opname in het opsporingsregister als het niet thuis aantreffen van een veroordeelde door de politie, een onvoldoende kenbare poging is om te laten weten dat ze gezocht worden vanwege een openstaande vrijheidsstraf. Om die reden houdt de intrekking van de uitkering niet in alle gevallen stand. In 2017 ging het bij UWV om 26 uitkeringen en om 4 uitkeringen bij de Sociale Verzekeringsbank.

Voor deze kleine resterende groep zet ik daarom samen met mijn ambtsgeenoot van SZW nog een extra stap om de uitkering stop te zetten. Het CJIB en het UWV hebben een pilot uitgevoerd, waarbij personen met een openstaande vrijheidsstraf een brief kregen waarin gewezen werd op de openstaande vrijheidsstraf en de gevolgen voor hun uitkering. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de eisen van de CRvB. De uitkomsten van de pilot bieden voldoende basis om de werkwijze voort te zetten.

Vraag 4

Worden uitgekeerde uitkeringen, toeslagen etc. desnoods met terugwerkende kracht teruggevorderd bij criminelen met een openstaande celstraf? Zo nee, bent u bereid hiertoe over te gaan?

Antwoord 4

Om de uitkeringen van veroordeelden met een openstaande vrijheidsstraf in te trekken of te weigeren, matchen uitkeringsinstanties CJIB-bestanden van voortvluchtigen uit het opsporingsregister met de bestanden van uitkeringsgerechtigden. De uitkeringsinstantiebeslist over het al dan niet intrekken van een uitkering van iemand met een openstaande straf op basis van informatie van het CJIB. Naar aanleiding van de uitspraken van de CRvB hebben het CJIB en het UWV een pilot uitgevoerd. In deze pilot hebben personen met een openstaande vrijheidsstraf een brief ontvangen waarin gewezen wordt op de openstaande vrijheidsstraf en de gevolgen voor hun uitkering. Voor Justitie is dit een extra maatregel om te komen tot daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de straf en het UWV kan de brief als kenbare poging gebruiken

om de uitkering in te trekken. Gebleken is dat de uitkomsten van de pilot voldoende basis bieden om deze werkwijze voort te zetten. In het reguliere proces wordt de uitkering van een voortvluchtige beëindigd en wordt deze ook met terugwerkende kracht vanaf de datum van voortvluchtigheid teruggevorderd. Indien niet voldaan kan worden aan de criteria van de CRvB, zullen uitkeringsinstanties in voorkomende gevallen de uitkering niet mogen beëindigen. Dat betekent dat er in die gevallen ook geen sprake is van een onrechtmatige uitkering, die teruggevorderd kan worden.

Vraag 5

Wat gaat u doen om te voorkomen dat veroordeelde criminelen die hun openstaande straf moedwillig ontduiken alsnog via de rechter een uitkering afdwingen? Dient de wet op dit punt aangescherpt te worden?

Antwoord 5

Zoals in het antwoord op vraag 3 aangegeven, werken CJIB en UWV aan een structurele werkwijze, die tegemoet moet komen aan het oordeel van de CRvB om veroordeelden te laten weten dat ze gezocht worden vanwege een openstaande vrijheidsstraf.

Naar mijn mening is een wetswijziging daarmee niet aan de orde.